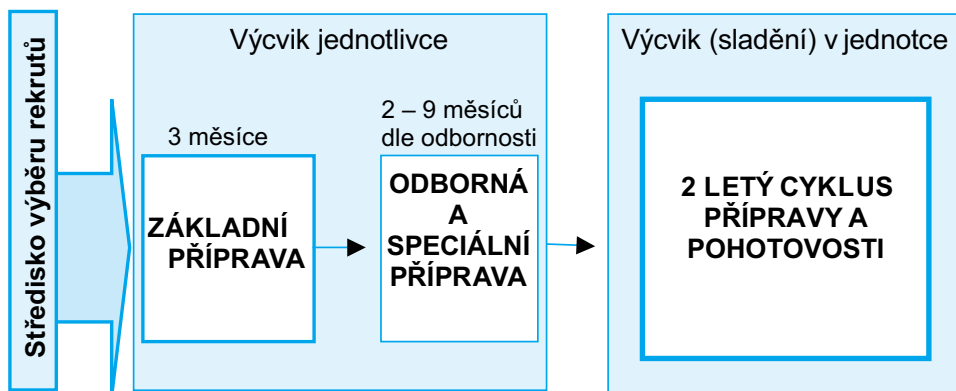

Motto:

„V žádné jiné profesi nejsou následky za nepřipravenost personálu tak hrozné nebo tak nezvratné jako v armádě.“

Douglas MacArthur

V posledním čísle Vojenských rozhledů loňského roku je vysvětlena filozofie základní přípravy budoucích vojenských profesionálů rekrutovaných pro potřeby profesionální AČR [1]. Základní příprava je první etapou přípravy každého budoucího profesionála. Zpravidla další etapou jeho profesního růstu je odborná a speciální příprava (viz obr.).

Obr.: Systém přípravy vojenského profesionála (základní schéma)

Odborná a speciální příprava je určena pro přípravu vojáků z povolání (vojáci se jimi stávají následující den po skončení základní přípravy) všech druhů vojsk, jejímž cílem je získání odborných a speciálních znalostí návyků a dovedností potřebných pro výkon systemizovaných funkcí (např. střelec operátor, střelec tanku, pancéřovník, řidič BVP). Odborná a speciální příprava je prováděna podle nově zpracovaných programů pro jednotlivé odbornosti.

Odborná a speciální příprava je v souladu s nově zpracovanými programy prováděna dnem 1. července 2005. Do této doby je realizována formou odborných kurzů jednotlivých vojenských odborností u výcvikových zařízení AČR v souladu se stávajícími programy přípravy. Programy odborné a speciální přípravy (dále programy) byly zpracovány a schváleny koncem roku 2004. K útvarům a zařízením AČR byly distribuovány v prvních měsících roku 2005. Obsah programů a termíny zahájení odborné a speciální přípravy umožňují dosažení počátečních a cílových operačních schopností vyčleněných sil AČR. Obsah výcviku v těchto programech umožňuje velitelům-řídícím výcviku uplatnit novou kvalitu výcviku v odborné a speciální přípravě s cílem dosáhnout plné kompatibility a interoperability s ozbrojenými silami ostatních států NATO, zejména z hlediska dosažení standardizace provádění a hodnocení výcviku.

Struktura programů umožňuje organizovat výcvik výběrovým způsobem na základě splnění stanovených testů a kritérií postupových zkoušek. Splnění těchto postupových testů a zkoušek je předpokladem pro úspěšné absolvování závěrečných zkoušek odborné a speciální přípravy.

Je potřeba zdůraznit, že voják je v průběhu odborné a speciální přípravy ve zkušební době v souladu se zákonem o vojácích z povolání. Vojáci, kteří jsou připravováni v odborné a speciální přípravě delší dobu než tři měsíce, jsou pak ve zkušební době první tři měsíce této přípravy.

Programy zabezpečují vyšší kvalitu výcviku v odborné a speciální přípravě vhodným zařazením náročných témat vybraných předmětů, nepřetržitého výcviku v terénu, průběžných a závěrečných zkoušek a testů tak, že voják, který nesplní dané požadavky, nesplní kvalifikační předpoklady pro služební zařazení na systemizované místo v souladu s vyhláškou MO ČR a zákonem č. 221/1999 Sb.

Cílem odborné a speciální přípravy je vycvičit vojáka k samostatnému plnění úkolů v souladu s jeho předurčením na systematizované místo a vytvoření fyzických a psychických předpokladů pro výkon služby vojenského profesionála. Připravit jej k plnění úkolů v jednotce v rámci dvouletého cyklu přípravy a pohotovosti.

Odborná a speciální příprava v návaznosti na základní přípravu pokračuje ve formování morálních vlastností vojáků, jako jsou vůle po vítězství a bojová připravenost, které vytváří předpoklady pro úspěšné splnění úkolů jednotlivce a jednotky.

V průběhu přípravy musí voják získat nejen potřebné znalosti, návyky a dovednosti, ale také přesvědčení a vůli splnit i nejnáročnější úkoly. Toho lze dosáhnout jen důsledným propojením výchovy a výcviku do jednoho celku.

Výchovou je nezbytné vytvářet a rozvíjet v každém vojákovi tradiční vojenské hodnoty, jako je odpovědnost a smysl pro povinnost, obětavost, odvaha, věrnost čest a další hodnoty obsažené v **Kodexu etiky vojáka z povolání a vojáka v aktivní záloze dobrovolné.**

Cíle výchovy a výcviku lze splnit pouze společným úsilím velitelů, instruktorů a vojáků. Úspěchu při výchově a výcviku je dosahováno osobním příkladem a promyšlenou řídicí prací velitelů a správnou metodickou a odbornou připraveností instruktorů k vedení výcviku.

Obdobně jako v základní přípravě je profil vojáka („cílový stav jeho připravenosti“) rozdělen do tří částí.

V části „**Znát**“ jsou v jednotlivých předmětech formulovány požadavky na teoretickou připravenost (znalosti). V části „**Umět**“ jsou v jednotlivých předmětech formulovány požadavky na praktickou připravenost (návyky, dovednosti) a v části „**Být schopen**“ jsou vyjádřeny požadavky na morálně-volní stránku profilu vojáka.

Organizace výcviku

Výcvik v rámci odborné a speciální přípravy je prováděn u výcvikové základny. Doba jejího trvání je závislá na specifice a náročnosti výcviku jednotlivých odborností a specializací v AČR, přičemž nejkratší 2měsíční příprava je prováděna u mechanizovaných odborností a naopak nejdelší, až 9měsíční příprava, je prováděna u odborníků leteckého personálu.

Do odborné a speciální přípravy nastupuje voják před zařazením na první systemizované místo v dané odbornosti, v jejímž průběhu je průběžně hodnocen. Průběžné hodnocení provádí v souladu s cíli a úkoly výcviku velitelé odpovídající za jeho přípravu. Na základě

dosažených výsledků realizují adekvátní opatření. Výcvik je prováděn dle plánu, který schvaluje velitel výcvikové základny.

Obsah témat, počty hodin, metodické pokyny a metody výcviku jsou v jednotlivých programech stanoveny na základě zkušeností a jsou předpokladem ke splnění cílů v odborné a speciální přípravě. Výraznou změnou oproti stávajícím programům je to, že **velitelé mají právo provádět úpravy** s ohledem na konkrétní podmínky výcviku a na situaci u jednotky tak, aby bylo dosaženo stanovených cílů co nejefektivněji. Tato úprava se provádí v rámci plánování výcviku se souhlasem nadřízeného.

Součástí odborné a speciální přípravy je vševojsková příprava, odborná příprava a v závislosti na jednotlivých odbornostech speciální příprava.

Vševojsková příprava je v rámci odborné a speciální přípravy plánována a prováděna v rotě, četě, nebo skupině bez ohledu na specializaci zpravidla rovnoměrně v průběhu celé odborné a speciální přípravy. Ve vševojskové přípravě jsou vojáci zdokonalováni v předmětech tělesná příprava, pořadová příprava, střelecká příprava, základní řády a vojenská příprava.

Výcvik v **tělesné přípravě** je plánován v rozsahu dvou hodin týdně. Mimo tento počet hodin jsou základní pohybové schopnosti (silové, rychlostní, vytrvalostní a obratnostní) rozvíjeny v rámci stanovených hodin pro služební tělovýchovu vojáků z povolání. Potřebný čas je vyčleněn v pracovní době velitelem útvaru v denním řádu útvaru.

V tématech „Sebeobrana a boj zblízka“ a „Vojenské lezení – trenážer JAKUB“ vede všechna cvičení instruktor s platnou licencí.

Pořadová příprava je plánována v rozsahu jedné hodiny týdně. Ve výcviku jsou vojáci zdokonalováni v přesném provádění cviků beze zbraně, se zbraní a u techniky. Ke zjištění zvládnutí cviků jednotlivcem je v závěru odborné a speciální přípravy prováděno *přezkoušení pořadové přípravy*.

Výcvik ve **střelecké přípravě** je prováděn formou střeleckých nácviků v rozsahu tří hodin za měsíc, které jsou plánovány obvykle vždy ke konci měsíce. Výcvik je zaměřen na střelbu ze samopalu a pistole po zátěži, v ochranné masce a na zdokonalování v házení ručních granátů.

Obsah předmětů **základní řády a vojenská příprava** je zaměřen na prohloubení základních znalostí mezinárodního humanitárního práva, zásad materiálního zabezpečení vojáka, kvalit života vojenského profesionála a na seznámení s principy činnosti při zvládnutí davu.

Komplexní výcvik je realizován zpravidla metodou bojové hry, jejíž obsah tvoří vybrané učební úkoly z jednotlivých předmětů výcviku. V průběhu bojové hry se prostřednictvím hravosti a soutěživosti cvičících rozvíjí jejich iniciativa, samostatnost což napomáhá ke stmelování jednotky.

Odborná příprava je pro všechny vojáky dané odbornosti zpravidla stejná. Obsah témat je procvičován v metodické posloupnosti. Výcvik, jehož se zúčastňují vojáci jednotlivých odborností je uskutečňován v četě (skupině).

Speciální příprava zpravidla bezprostředně navazuje na odbornou přípravu. Ve zpracovaném obsahu řeší odlišnosti přípravy pro jednotlivé specialisty.

V průběhu odborné a speciální přípravy jsou organizovány zkoušky z odborné přípravy, určených předmětů speciální přípravy a z tělesné přípravy.

Zkouška z odborné přípravy (sdružená) je realizována v závěru odborné přípravy z vybraných předmětů. Podmínky zkoušky jsou jednotné pro všechny vojáky dané odbornosti. Úspěšné absolvování této zkoušky je podmínkou pro pokračování ve speciální přípravě.

Zkoušky ze speciální přípravy jsou organizovány v závěru speciální přípravy. **Zkouška z tělesné přípravy** je prováděna formou přezkoušení tělesné zdatnosti vojáků a je rovněž organizována v závěru speciální přípravy.

Všechny zkoušky v odborné a speciální přípravě provádí **zkušební komise** v hodinách **vyčleněných na zkoušky**. Předsedu a jednotlivé členy zkušební komise určuje odpovědný funkcionář.

V souladu s dosaženými výsledky je v závěru odborné a speciální přípravy vojákovi stanoveno **celkové hodnocení**. Na základě dosaženého celkového hodnocení je vojákovi v souladu se zákonem č. 221/1999 Sb., část druhá, hlava 1, § 3, písmeno f) sděleno, zda **splňuje (nesplňuje)** kvalifikační předpoklady stanovené pro jeho služební zařazení.

Plánování výcviku

V pracovních dnech se na výcvik plánuje zpravidla 6 výcvikových hodin. Výcviková hodina trvá 50 minut, případná přestávka se organizuje v trvání do 10 minut. Výcvikové hodiny a přestávky mezi nimi lze vzájemně slučovat. Doba nočního výcviku se započítává do počtu výcvikových hodin. Při výcviku na cvičištích (střelnicích) nebo ve vojenském výcvikovém prostoru (dále VVP) se délka výcvikového dne takto nestanovuje [2]. V rozpočtu hodin v odborné a speciální přípravě je plánována záloha, které může být využito k docvičení vojáků, přípravě a údržbě techniky, materiálu, učební a výcvikové základny apod.

Pořadí témat v jednotlivých předmětech vyjadřuje metodickou posloupnost výuky a výcviku v předmětu. V souladu s metodickými pokyny jsou jednotlivá témata plánována a procvičována v blocích tak, aby byla optimálně využita bojová a jiná technika a bylo využito kapacit zejména střelnic, speciálních cvičišť, tankodromů apod.

Hlavními realizátory výcviku jsou instruktoři. Pro vedení výcviku vojáků se připravují podle pokynů a za pomoci velitele roty (kurzu) a vedoucího instruktora a organizují rovněž přípravu na výcvik příštího dne. Pro vedení výcviku v předmětech zdravotnická příprava, vybraných tématech tělesné přípravy a při řízení bojových vozidel musí mít platnou licenci (učitelské oprávnění). V době vyhrazené pro přípravu na výcvik příštího dne se připravují i výcvikové pomůcky, imitační prostředky a jiný potřebný materiál. Podle potřeby se připravuje k použití technika.

Na základě těchto podkladů, pokynů velitele roty (kurzu) a vedoucího instruktora roty zpracovávají instruktoři písemnou přípravu nebo metodický list pro vedení výcviku. Písemná příprava (metodický list) vyjadřuje představu o způsobu provedení výcviku a způsobu dosažení požadovaných cílů. Podrobnost rozpracování záleží na zkušenostech, schopnostech a dovednostech velitelů (instruktorů) vést výcvik.

Provádění výcviku

Doba, která je vyčleněna pro výcvik, musí být využívána efektivně a výcvik musí být veden s vysokou intenzitou. Z těchto důvodů je voják v průběhu výcviku vystavován zvýšenému fyzickému a psychickému zatížení. Výcvik se uskutečňuje za podmínek, které se maximálně přibližují skutečnému boji. Část výcviku je prováděna v noci, vybrané úkoly jsou procvičovány v ochranné masce. Tento výcvik je uveden v obsahu stanovených témat vybraných předmětů.

Témata a jednotlivá cvičení se plní v metodické posloupnosti, od jednoduchého ke složitějšímu, zpočátku s důrazem na přesnost a teprve potom na rychlost. Při zahájení každého výcviku oznámí instruktor téma a cíle, vydá pokyny k organizaci výcviku na pracovištích, provede poučení o bezpečnostních opatřeních (přezkouší jejich znalost) a zahájí výcvik. Vysokou fyzickou a psychickou zátěž při výcviku je voják schopen lépe snášet, chápe-li odůvodněnost tohoto výcviku. Proto je nutné neustále objasňovat cíl a účel výcviku, zvláště při mechanickém procvičování činností (drílů) nezbytných k získání návyků a dovedností. Při výcviku musí vojáci dodržovat pravidla ochrany životního prostředí, pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví osob a pravidla požární ochrany.

Výcvik se uskutečňuje v učebnách, na vybudovaných cvičištích, střelnicích nebo jiných zařízeních ve VVP. Úspory času, potřebného k organizaci výcviku a přesunům, se zpravidla dosahuje spojením několika témat (i různých předmětů výcviku) do většího časového bloku. Pro zvyšování efektivity výcviku je nutné racionálně využívat trenažérů a simulátorů.

O výsledcích přípravy se vedou záznamy na každém velitelském stupni v takovém rozsahu, aby dávaly objektivní informace o stavu připravenosti každého vojáka, zařazeného do odborné a speciální přípravy. Tyto záznamy mohou být vedeny v písemné formě, nebo elektronicky pomocí výpočetní techniky. O způsobu vedení záznamu rozhoduje velitel výcvikové základny. Záznamy o výsledcích přípravy vojáka v odborné a speciální přípravě se ukládají minimálně po dobu jednoho roku.

Závěr

Ředitelství výcviku a doktrín řeší otázky odborné a speciální přípravy v celém komplexu a podniká postupné kroky ve všech oblastech tak, aby byl tento úkol důsledně splněn a aby odborná a speciální příprava byla zahájena v nové kvalitě od 1. července 2005.

Jsme přesvědčeni, že odborná a speciální příprava bude sehrávat významnou úlohu při přípravě budoucích vojáků z povolání pro potřeby plně profesionální AČR.

Poznámky:

[1] Dále viz Základní příprava v AČR, VR 4/2004.

[2] V souladu se zákonem č. 221/1999 Sb., § 25 až 29.